

PRAVILNIK IO PREGLEDU SPORTISTA

Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti sportista za obavljanje sportskih aktivnosti i učestvovanje na sportskim takmičenjima

Pravilnik je objavljen u "Službenom glasniku RS", br. 15/2012 od 2.3.2012. godine.

1. Sadržina Pravilnika

Član 1.

Ovim pravilnikom uređuju se način, vrsta, obim i rokovi u kojima se sprovode zdravstveni pregledi za sve takmičare koji učestvuju na sportskim takmičenjima.

2. Utvrđivanje zdravstvene sposobnosti

Član 2.

Opštu i posebnu zdravstvenu sposobnost sportista takmičara utvrđuje nadležna zdravstvena ustanova, odnosno zavod nadležan za sport i medicinu sporta, u skladu sa zakonom i ovim pravilnikom.

Nadležna zdravstvena ustanova iz stava **1. ovog člana jeste zdravstvena ustanova u kojoj se obavlja delatnost sportske medicine i koja ima specijalistu sportske medicine.**

Ako zdravstvena ustanova u jedinici lokalne samouprave na čijoj teritoriji sportista ima prebivalište, odnosno boravište u svom sastavu nema specijalistu sportske medicine, nadležna je zdravstvena ustanova koja ima specijalistu interne medicine, pedijatrije, medicine rada ili opšte medicine. Zavod nadležan za sport i medicinu sporta iz stava 1. ovog člana jeste Zavod za sport i medicinu sporta Republike Srbije (u daljem tekstu: Republički zavod) i Pokrajinski zavod za sport i medicinu sporta (u daljem tekstu: Pokrajinski zavod).

Zdravstvene ustanove i zavodi iz st. 1-4. ovog člana obavljaju zdravstvene preglede u skladu sa ovim pravilnikom ako imaju odgovarajuće zdravstveno osoblje, prostor i medicinsko-tehničku opremu.

3. Vrsta i rokovi u kojima se sprovode zdravstveni pregledi

Član 3.

U sportskom takmičenju može učestvovati sportista kome je u periodu od šest meseci pre održavanja sportskog takmičenja utvrđena opšta zdravstvena sposobnost za obavljanje sportskih aktivnosti, odnosno delatnosti.

Opšta zdravstvena sposobnost za bavljenje sportskim aktivnostima utvrđuje se u skladu sa članom 9. stav 5. Zakona o sportu i za sportiste koji nemaju potpunu poslovnu sposobnost pre zaključenja ugovora sa sportskom organizacijom.

Posebna zdravstvena sposobnost utvrđuje se, pored opšte zdravstvene sposobnosti, u periodu od šest meseci pre održavanja sportskog takmičenja za:

- 1) sportiste profesionalce;
- 2) sportiste reprezentativce u svim sportskim granama;
- 3) sportiste kategorisane na osnovu nacionalne kategorizacije sportista;
- 4) sportiste takmičare mlađe od 16 godina u svim sportskim granama;
- 5) sportiste takmičare mlađih kategorija koji se takmiče u starijim kategorijama;
- 6) druge sportiste takmičare za koje je ta obaveza utvrđena aktima nadležnih nacionalnih granskih sportskih saveza.

Izuzetno od stava 3. ovog člana, posebna zdravstvena sposobnost sportista utvrđuje se, pored opšte zdravstvene sposobnosti, u periodu od četiri meseca pre održavanja sportskog takmičenja za sportiste takmičare za koje je ta obaveza utvrđena aktima nadležnih nacionalnih granskih sportskih saveza.

Obaveza utvrđivanja zdravstvene sposobnosti iz st. 1. i 3. ovog člana postoji i za druge učesnike u sportu za koje je ta obaveza utvrđena aktima nadležnih nacionalnih granskih sportskih saveza (sportski stručnjaci, sportske sudije, sportski kontrolori, sportisti rekreativci).

Na utvrđivanje zdravstvene sposobnosti lica iz stava 4. ovog pravilnika shodno se primenjuju odredbe ovog pravilnika o opštem zdravstvenom pregledu sportiste takmičara, s tim da zdravstveni pregled sportskih sudija i sportskih stručnjaka obavezno sadrži i psihološki pregled.

Utvrđivanje posebne zdravstvene sposobnosti sportiste takmičara vrši se istovremeno sa utvrđivanjem opšte zdravstvene sposobnosti, osim u slučajevima iz stava 4. ovog člana.

4. Učestvovanje na sportskim takmičenjima

Član 4.

Učenici i studenti ne mogu, shodno članu 143. stav 7. Zakona o sportu, biti uključeni u vannastavne sportske aktivnosti i sportska takmičenja (školska, odnosno studentska) ako nije prethodno utvrđena njihova zdravstvena sposobnost za bavljenje školskim sportom.

Smatra se da je ispunjen uslov iz stava 1. ovog člana ukoliko je učeniku, odnosno studentu utvrđena zdravstvena sposobnost za učešće na sportskim takmičenjima u okvirima određene sportske organizacije ili saveza, uz podnošenje odgovarajućeg dokaza.

Član 5.

Ciljevi utvrđivanja zdravstvene sposobnosti sportista takmičara za učešće na takmičenjima su očuvanje i unapređenje zdravlja i radne sposobnosti sportista takmičara, pravilno usmerenje u sportu, prevencija oboljevanja, povređivanja i drugih poremećaja zdravlja i invalidnosti tokom bavljenja sportom.

Pregledima kojima se utvrđuje zdravstvena sposobnost sportista takmičara utvrđuje se stanje zdravlja, ocenjuje psihofizička sposobnost u odnosu na zahteve pojedinih sportskih grana i disciplina, kao i opšti uticaj fizičke aktivnosti na organizam i obezbeđuje adekvatna selekcija u sportu na osnovu utvrđenih predispozicija u kojoj se može očekivati najveći uspeh.

Član 6.

Utvrđivanje opšte i posebne zdravstvene sposobnosti sportista takmičara vrši se putem prethodnog, periodičnog i vanrednog zdravstvenog pregleda.

5. Prethodni zdravstveni pregled

Član 7.

Prethodni zdravstveni pregled sportiste takmičara vrši se pre početka bavljenja određenim sportskim aktivnostima, odnosno pre ili pri prvoj registraciji za određenu sportsku organizaciju. Prethodni zdravstveni pregled vrši se i pre uključivanja učenika i studenata u vannastavne sportske aktivnosti. Pregledom iz stava 1. ovog člana utvrđuje se opšta zdravstvena sposobnost sportiste i posebna psihofizička sposobnost u odnosu na konkretnu sportsku granu, odnosno disciplinu. Osnovni cilj pregleda iz stava 1. ovog člana je utvrđivanje zdravstvene sposobnosti za bavljenje određenom sportskom granom, odnosno sportskom disciplinom i usmeravanje ka sportskoj grani i sportskoj disciplini u kojoj se, na osnovu utvrđenih predispozicija, može očekivati najveći uspeh.

6. Periodični zdravstveni pregledi

Član 8.

Periodični opšti i posebni zdravstveni pregledi sprovode se radi kontrole zdravlja i sposobnosti tokom bavljenja određenom sportskom aktivnošću.

Pregledima iz stava 1. ovog člana utvrđuje se opšta zdravstvena sposobnost sportiste i posebna zdravstvena sposobnost u odnosu na konkretnu sportsku granu, odnosno disciplinu.

7. Vanredni zdravstveni pregledi

Član 9.

Vanredni zdravstveni pregledi obavljaju se:

- prema medicinskim indikacijama, na osnovu prvog ili prethodnog periodičnog pregleda;
- pre nastupa učesnika u sportskim disciplinama u kojima to određuju sportska pravila nadležnih nacionalnih sportskih saveza;
- posle težih bolesti i povreda nastalih tokom sportskih aktivnosti ili iz drugih razloga;
- na zahtev sportske organizacije, nacionalnog sportskog saveza; sportskog trenera, ili samog sportiste takmičara;
- kod kontrole pola;
- nakon prekida bavljenja sportom duže od godinu dana;
- nakon isteka kazne zbog povrede anti-doping pravila.

Pregledom iz stava 1. ovog člana utvrđuje se opšta zdravstvena sposobnost sportiste i posebna zdravstvena sposobnost u odnosu na konkretnu sportsku granu, odnosno disciplinu.

Sportista takmičar ne može da bude uključen u sportske aktivnosti i da učestvuje na sportskim takmičenjima ako nije zdravstveno pregledan u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana.

8. Način i obim sprovođenja zdravstvenih pregleda

Član 10.

Zahtev za utvrđivanje opšte i posebne zdravstvene sposobnosti sportiste takmičara može podneti sportska organizacija, odnosno sportski savez čiji je sportista takmičar član, odnosno sam sportista takmičar. Nadležna zdravstvena ustanova i nadležni zavod za sport i medicinu sporta (u daljem tekstu: zdravstvena ustanova) koja sprovodi utvrđivanje zdravstvene sposobnosti sportista takmičara dužna je, nakon blagovremeno podnetog zahteva za zdravstveni pregled sportiste takmičara, da obezbedi i organizuje sprovođenje pregleda i utvrđivanja zdravstvene sposobnosti prijavljenih sportista takmičara. Svaka sportska organizacija koja učestvuje u sistemu takmičenja predlaže nadležnoj zdravstvenoj ustanovi plan preventivnih zdravstvenih pregleda svojih sportista takmičara najkasnije do kraja oktobra za narednu godinu. Sportska organizacija, odnosno sportista takmičar i zdravstvena ustanova koja sprovodi utvrđivanje zdravstvene sposobnosti sportista takmičara neposredno se dogovaraju o terminima pregleda. Sportisti takmičari dužni su da se pridržavaju dogovorenih termina za preglede.

Član 11.

Obim zdravstvenog pregleda za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti sportista takmičara određuje se na osnovu stručne analize specifičnih funkcionalnih zahteva pojedinih sportskih grana i disciplina, kao i starosne dobi.

Član 12.

Utvrđivanje opšte i posebne zdravstvene sposobnosti sportista takmičara i učesnika u školskom sportu obavljaju specijalisti medicine sporta, a izuzetno specijalisti internisti, specijalisti medicine rada, specijalisti opšte medicine i specijalisti pedijatri, u slučajevima iz člana 2. stav 4. ovog pravilnika.

Član 13.

O rezultatima obavljenih zdravstvenih pregleda zdravstvena ustanova sastavlja Sportsko medicinski izveštaj o utvrđenoj zdravstvenoj sposobnosti sportiste za obavljanje sportskih aktivnosti i učestvovanje na sportskim takmičenjima (u daljem tekstu: Sportsko medicinski izveštaj) i dostavlja ga:

- pregledanom sportisti;
- izabranom lekaru.

Sportsko medicinski izveštaj sadrži pored rezultata obavljenih zdravstvenih pregleda i ocenu zdravstvenog stanja i predlog mera za očuvanje zdravlja sportiste.

Sportsko medicinski izveštaj daje se na Obrascu 1 koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Lekar koji prilikom pregleda sportiste takmičara posumnja da je sportista koristio doping sredstva, dužan je da o tome obavesti Antidoping agenciju Republike Srbije, u skladu sa članom 14. stav 1. Zakona o sprečavanju dopinga u sportu ("Službeni glasnik RS", broj 101/05).

Član 14.

Svaki sportista takmičar prilikom utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za učešće na takmičenjima mora da ima:

- dokument kojim potvrđuje identitet (ličnu kartu, pasoš i dr.);

- medicinsku dokumentaciju ili informaciju izabranog lekara o prethodnim bolestima, povredama i lečenju;

- takmičarsku knjižicu.

Član 15.

Sportista takmičar ili sportska organizacija (savez) koja ga upućuje na zdravstveni pregled radi utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za učešće na sportskim takmičenjima dostavlja zdravstvenoj ustanovi popunjeni upitnik o ličnim podacima i medicinskoj anamnezi sportiste, najkasnije dva dana pre zakazanog termina za zdravstveni pregled.

Upitnik iz stava 1. ovog člana sadrži sledeće:

A. Opšte podatke:

- 1) Ime i prezime sportiste,
- 2) Jedinstveni matični broj građana,
- 3) Broj zdravstvene knjižice i filijalu Fonda zdravstvenog osiguranja koja ju je izdala,
- 4) Broj Registarske knjižice sportskog saveza i ko ju je izdao,
- 5) Broj telefona,
- 6) Adresu elektronske pošte,

- 7) Adresu,
- 8) Zanimanje,
- 9) Radno mesto ili školu,
- 10) Datum rođenja,
- 11) Pol;

B. Sportsku aktivnost:

- 1) Sportska organizacija u kojoj je sportista angažovan (naziv i adresa),
- 2) Nacionalni granski sportski savez (naziv i adresa),
- 3) Sportska grana,
- 4) Sportska disciplina ili kategorija,
- 5) Trener,
- 6) Ukupan broj takmičenja na kojima je sportista učestvovao, odnosno ukupan broj odigranih utakmica, u prethodnoj takmičarskoj godini (uključujući prijateljske utakmice),
- 7) Frekventnost (količina) treninga na nedeljnom nivou,
- 8) Mesto, odnosno položaj u ekipi,
- 9) Sportska uspešnost,
- 10) Izjavu sportiste da li je upoznat sa zakonskim propisima o korišćenju zabranjenih supstanci u svrhu postizanja bolje sportske forme i rezultata (edukacija o anti-doping pravilima);

V. Medicinsku anamnezu i nasledne faktore sportiste:

1) Medicinska anamneza sportiste:

- a) Prekid sportskih aktivnosti na više od mesec dana,
- b) Teške povrede koštano-mišićno-zglobnog sistema,
- v) Operacije, lečenje u bolnici,
- g) Učestale infekcije,
- d) Ozbiljne bolesti (infektivne, maligne i dr.),
- đ) Srčani problemi, nepravilan i ubrzan rad srca, lupanje srca, bol u grudima, gubljenje daha, iznenadni gubitak svesti,
- e) Otežalo disanje, kašalj, iskašljavanje,
- ž) Alergije, astma,
- z) Poremećaji sistema za varenje,
- i) Gubitak apetita, gubitak na težini,
- j) Potres mozga; epilepsija,
- k) Vrtoglavica, kratkotrajni gubitak svesti,
- l) Nesanica;

2) Sportistkinje - redovnost i trajanje menstrualnog ciklusa, kada je bio prvi i poslednji ciklus, aktivna - neaktivna za vreme ciklusa;

3) Reakcija na fizički napor;

4) Vakcinacija: Zapis o statusu vakcinacija (uključujući datume), posebno vakcinacija protiv Tetanusa i Hepatitis A i B;

5) Lekovi/suplementi:

- a) Specifični lek koji sportista trenutno uzima,
- b) Odobreni TUE (Izuzete terapijskog korišćenja sredstava koja su na listi zabranjenih doping sredstava),
- v) Dodaci ishrani (suplementi) koje sportista uzima;

6) Bolesti zavisnosti (duvan, alkohol, droga, igraonice, kompjuteri i dr.);

7) Porodična anamneza (prva generacija, tj. roditelji, braća, sestre):

- a) Bolesti srca (uključujući iznenadnu srčanu smrt),
- b) Povišeni krvni pritisak, moždani udar,
- v) Problemi sa krvnim sudovima, proširenje vena, duboka venska tromboza,
- g) Bolesti krvi,
- d) Šećerna bolest,
- đ) Bubrežne bolesti,
- e) Alergije, astma,
- ž) Maligne bolesti (rak),
- z) Hronični problemi sa zglobovima i mišićima,
- i) Hormonalni problemi.

Upitnik iz stava 1. ovog člana daje se na Obrascu 2, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Uz Upitnik iz stava 1. ovog člana prilažu se važeća sportska pravila nadležnog nacionalnog granskog sportskog saveza koja se odnose na zdravstvene preglede sportista, osim ako su ranije već dostavljena, a u međuvremenu nije bilo izmena.

Upitnik iz stava 1. ovog člana, koji je datiran, potpisuju sportista takmičar, odnosno roditelj ili staratelj maloletnog sportiste.

Član 16.

Obim pregleda za utvrđivanje **opšte zdravstvene sposobnosti** za učešće na sportskim takmičenjima obuhvata:

- 1) Uzimanje opštih podataka, s tim da se mogu koristiti i podaci iz Upitnika iz člana 17. stav 1. ovog pravilnika;
- 2) Visinu;
- 3) Težinu;
- 4) Krvni pritisak (preporučuje se uvek koristiti istu ruku i naznačiti to u medicinskoj dokumentaciji sportiste);
- 5) Glavu i vrat (oštrina vida, nos, uši, zubi, grlo, štitna žlezda);
- 6) Limfne čvorove;
- 7) Grudni koš i pluća (pregled);
- 8) Srce (tonovi, šumovi, frekvenca srca, ritam);
- 9) Abdomen (uključujući kilu, ožiljke);
- 10) Krvne sudove (npr. periferni puls, šumovi vena, proširenje vena);
- 11) Pregled kože;
- 12) Nervni sistem (npr. refleksi, senzorne nepravilnosti);
- 13) Koštano-mišićni sistem sa posturalnim statusom (kičmeni stub, grudni koš, donji ekstremiteti);
- 13) Elektrokardiogram (12-kanalni EKG);
- 14) Laboratorijska ispitivanja: kompletna krvna slika (hemoglobin, hematokrit, eritrociti, leukociti, trombociti); šećer u krvi; test urina (test merne trakice kako bi se utvrdio nivo proteina i šećera);
- 15) Druge preglede koji se zahtevaju sportskim pravilima nadležnog nacionalnog granskog sportskog saveza.

Član 17.

Obim pregleda za utvrđivanje **posebne zdravstvene sposobnosti** za učešće na sportskim takmičenjima, pored pregleda iz člana 16. ovog pravilnika, obuhvata:

- 1) Laboratorijsku analizu krvi i urina: sedimentaciju; ureu; kreatinin; aspartat amino-transferaza (AST); alanin amino-transferazu (ALT); bilirubin (ukupni), urin sa sedimentom; po medicinskim indikacijama: TIBC, UIBC, masnoće u krvi (holesterol, HDL i LDL holesterol, trigliceridi), proteine;
- 2) Krvnu grupu i Rh faktor - po medicinskim indikacijama;
- 3) Spirometriju;
- 4) Ehokardiografiju (dimenzije i morfološke karakteristike srčanih šupljina, zidova, zalistaka i velikih krvnih sudova, kontraktibilnost srca i protoci) za sportiste nacionalne kategorizacije i sve nacionalne selekcije;
- 5) Psihološke preglede (procena socijalnog statusa, svojstva ličnosti, vrednosne orijentacije, situaciona specifična svojstva i ponašanja, uključujući motive, ciljeve, sagorelost, izvor stresa i način borbe) - obavezan jednom u dve godine za sportiste takmičare nacionalnih selekcija u uzrastu od 12-18 godina, a u drugim slučajevima prema zahtevima nacionalnih sportskih saveza ili sportskih organizacija;
- 6) Orijentacioni neurološki pregled;
- 7) Test opterećenja na ergociklu ili tredmilu sa kontinuiranim praćenjem EKG-a (jedan put godišnje i po medicinskim indikacijama);
- 8) Otoskopski pregled - automobilizam i karting, bob, boks, vazduhoplovstvo, kik boks, moto sport, ronjenje, i za nacionalne sekcije: biciklizam, vaterpolo, dizanje tegova, kajak- kanu, konjički olimpijski i fei sport, plivanje, savate, skijanje na vodi, sinhrono plivanje, skokovi u vodu, sankaski sportovi, sportsko penjanje (veštačka stena), strong men, triatlon;
- 9) Orijentacioni pregled vida (oštrina vida, širina vidnog polja, razlikovanje osnovnih boja) - automobilizam, karting, bob, boks, vazduhoplovstvo, kik boks, moto sport, ronjenje;
- 10) Proširena antropometrija: BMI, procenat telesne masti, procenat mišića, druga antropometrijska merenja u odnosu na zahteve sportske discipline i potrebe korisnika;
- 11) Druga ispitivanja neophodna za ocenjivanje zdravstvene sposobnosti sportiste u odnosu na zahteve sportske grane, odnosno discipline u skladu sa sportskim pravilima nadležnog međunarodnog i nacionalnog granskog sportskog saveza, i u zavisnosti od medicinskih indikacija.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, obim pregleda za utvrđivanja posebne zdravstvene sposobnosti za učešće na sportskim takmičenjima sportista iz člana 3. stav 3. tač. 4) i 5) ovog pravilnika, pored pregleda iz člana 16. ovog pravilnika, obuhvata test napora i EKG-e u naporu i posle napora. Zdravstvena ustanova može, prilikom utvrđivanja zdravstvene sposobnosti sportiste takmičara, da preduzme test fizičkog opterećenja (ergometrija) samo ukoliko je sportista, odnosno njegov roditelj ili staratelj dao izjavu da je upoznat sa procedurom i rizicima testiranja i da je saglasan sa testiranjem.

Izjava o saglasnosti za testiranje fizičkim opterećenjem daje se na Obrascu 3 koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Psihološka procena drugih učesnika u sportu obavlja se prema metodologiji koja važi za sportiste, uz uvažavanje specifičnih zahteva pojedinih sportskih zanimanja.

Član 18.

Rezultati obavljenih dodatnih zdravstvenih pregleda (snimci i nalazi), posebno nakon sportskih povreda, moraju biti priloženi medicinskoj dokumentaciji sportiste.

Član 19.

Na osnovu izvršenih zdravstvenih pregleda:

- 1) daje se ocena zdravstvenog stanja i fizičke sposobnosti za učešće na sportskim takmičenjima u okvirima određene sportske grane, odnosno sportske discipline (u daljem tekstu: Ocena),
- 2) podaci sa Ocnom upisuju se u medicinsku dokumentaciju,
- 3) upisuje se Ocena u takmičarsku knjižicu,
- 4) **Ocena se dostavlja sportisti, njegovom izabranom lekaru** i nadležnom nacionalnom sportskom savezu,
- 5) šifriraju se utvrđena oboljenja i abnormalnosti po MKB-10 i predlažu odgovarajuće mere.

Član 20.

Ocena iz člana 19. ovog pravilnika je:

- 1) sposoban,
- 2) sposoban, sa ograničenjem _____,
- 3) privremeno nesposoban,
- 4) nesposoban za predloženu sportsku granu, odnosno disciplinu,
- 5) nesposoban,
- 6) ocena i mišljenje se ne mogu dati zbog _____.

Ocenu potpisuje i overava ovlašćeni lekar, svojim faksimilom i pečatom ovlašćene zdravstvene ustanove u kojoj je pregled obavljen.

Ocenu rezultata psihološke procene potpisuje i overava ovlašćeni psiholog zdravstvene ustanove u kojoj je pregled obavljen.

Ocena se daje neposredno nakon obavljenog pregleda, a najkasnije u roku od deset dana.

Ocena se upisuje u Sportsko medicinski izveštaj i medicinsku dokumentaciju sportiste, a u takmičarsku knjižicu ocena iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana.

Ocena se daje na Obrascu 4 koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Ocena se dostavlja sportisti, sportskoj organizaciji u kojoj je sportista angažovan i nadležnom nacionalnom sportskom savezu.

Član 21.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Broj 66-00-15/87/2011-03

U Beogradu, 6. februara 2012. godine

Ministar zdravlja,

prof. dr **Zoran Stanković**, s.r.

Ministar omladine i sporta,

Snežana Samardžić Marković, s.r.